
ANNALIS
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLVII, 1

SECTIO H

2013

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katedra Polityki Gospodarczej, Społecznej i Regionalnej

PIOTR MALESZYK

*Sytuacja sektora przedsiębiorstw a popyt na pracę
w województwie lubelskim*

The situation in corporate sector and labor demand in the Lublin Voivodeship

Słowa kluczowe: popyt na pracę, sektor przedsiębiorstw, regionalne rynki pracy

Keywords: labor demand, corporate sector, regional labor markets

Wstęp

Popyt na pracę, oznaczający łączne zapotrzebowanie na siłę roboczą zgłaszane przez podmioty gospodarcze, jest utożsamiany z sumą zajętych (tzw. popyt zrealizowany) i wolnych miejsc pracy (popyt niezrealizowany). W literaturze przedmiotu istnieje zgodność, że popyt na pracę zależy od popytu na dobra i usługi¹, jednak dyskusje dotyczące makroekonomicznych determinant popytu obejmują również płace, inwestycje, postęp techniczny, instytucje rynku pracy czy politykę gospodarczą państwa². Z perspektywy mikroekonomicznej proces tworzenia i likwidacji miejsc pracy jest pochodną sytuacji sektora przedsiębiorstw i zależy przede wszystkim od dynamiki popytu krajowego i zagranicznego, wzrostu inwestycji, sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, modernizacji i zmian techniczno-organizacyjnych zwiększających

---

¹ Zob. np. R.G. Ehrenberg, R.S. Smith, *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*, 11th Edition, Prentice Hall, 2009, s. 59.

² Zob. A. Rogut, *Determinanty popytu na pracę w Polsce w okresie transformacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008, s. 45–79.

możliwości sprzedaży, ulg podatkowych, dostępności źródeł finansowania czy elastyczności warunków zatrudnienia³. Zbadanie kondycji sektora przedsiębiorstw w regionie lubelskim może się zatem przyczynić do wyjaśnienia niskiej na tle kraju dynamiki zatrudnienia i wydajności.

Celem opracowania jest dokonanie charakterystyki wybranych aspektów sytuacji sektora przedsiębiorstw w regionie lubelskim, istotnych z punktu widzenia kształtowania się popytu na regionalnym rynku pracy. W szczególności zwrócono uwagę na liczbę i strukturę wielkościową i rodzajową podmiotów gospodarczych, inwestycje, nastroje w sektorze przedsiębiorstw, rolę kapitału zagranicznego oraz zasięg działalności podmiotów. Źródłem informacji o przedsiębiorstwach były przede wszystkim dane GUS, uzupełnione rezultatami wybranych badań ankietowych.

1. Liczba i struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych

Jedną z cech wyróżniających region lubelski na tle kraju jest niskie nasycenie przedsiębiorczością i duże rozdrobnienie działalności gospodarczej. Pod względem liczby przedsiębiorstw widniejących w rejestrze REGON⁴ na 10 tys. mieszkańców wynik województwa lubelskiego stanowi niespełna 75% średniej krajowej. Niższe nasycenie przedsiębiorczością odnotowano tylko w województwie podkarpackim. Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych w regionie na tle Polski przedstawiono w tabeli 1. W przekroju podregionów można zauważyć lepszą sytuację w podregionie lubelskim i bardzo niski poziom przedsiębiorczości w pozostałej części województwa, jednak nawet w przodującym podregionie wynik kształtuje się wyraźnie poniżej średniej krajowej.

Struktura przedsiębiorstw według wielkości zatrudnienia jest zbliżona do krajowej, z nieznacznie mniejszym udziałem podmiotów średnich i dużych⁵ (por. tabela 2). Po ograniczeniu analizy wyłącznie do sektora prywatnego okazuje się jednak, że na tle kraju jest on znacznie bardziej rozdrobniony. Rozdrobnienie działalności gospodarczej jest większe w słabo zurbanizowanych podregionach: bielskim, chełmsko-zamojskim i puławskim. Co więcej, po obliczeniu wskaźnika liczby przedsiębiorstw poszczególnych typów na 10 tys. mieszkańców okazuje się, że liczba przedsiębiorstw średnich w regionie na 10 tys. ludności stanowi niespełna 70% średniej krajowej, a dużych – 57%. Analogiczne wielkości dla podmiotów sektora prywatnego są jeszcze niższe i wynoszą 59% i 44%. Konsekwencją relatywnie małej liczby przedsiębiorstw i więk-

³ M. Kabaj, *Ekonomia tworzenia i likwidacji miejsc pracy. Dezaktywizacja Polski?*, Wydawnictwo IPiSS, Warszawa 2005, s. 22.

⁴ Należy mieć na uwadze, że dane z rejestru REGON nie mogą być w pełni miarodajnym źródłem informacji o liczbie działających przedsiębiorstw, gdyż wiele firm, które w praktyce zawiesiły działalność, wciąż pozostaje w rejestrze. Problem ten dotyczy w większym stopniu przedsiębiorstw małych niż dużych.

⁵ W niniejszej pracy wykorzystano klasyfikację wielkości przedsiębiorstw dokonaną na podstawie kryterium liczby zatrudnionych: mikroprzedsiębiorstwa zatrudniają mniej niż 10 pracowników, małe – poniżej 50, średnie – poniżej 250, a duże – 250 i więcej.

szego rozdrobnienia sektora prywatnego jest mniejsza siła ekonomiczna podmiotów, co niekorzystnie oddziałuje na wielkość zgłaszanego popytu na pracę. Interpretując te dane, warto również mieć na uwadze, że pod względem liczby pracujących polskie przedsiębiorstwa na tle podmiotów z państw Unii Europejskiej należą do najmniejszych⁶.

Tabela 1. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem oraz nasycenie przedsiębiorczością w regionie i kraju (stan na 31.12.2011)

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców	
	ogółem	w tym: sektor prywatny	ogółem	w tym: sektor prywatny
Polska	3 869 897	3 748 026	1 004	973
woj. lubelskie	162 095	156 369	746	720
podregiony				
bialski	19 947	19 095	644	617
chełmsko-zamojski	43 653	41 884	672	645
lubelski	64 876	63 238	904	881
puławski	33 619	32 152	678	649

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, 2011 r.*, GUS, Warszawa 2012.

Tabela 2. Struktura podmiotów gospodarczych wg przewidywanej liczby pracujących w 2011 r.

	0–9		10–49		50–249		250 i więcej	
	ogółem	w %	ogółem	w %	ogółem	w %	ogółem	w %
Polska, ogółem:	3 674 970	95,0	160 851	4,2	29 340	0,76	4 736	0,122
w tym: sektor prywatny	3 604 631	96,2	121 909	3,3	18 442	0,49	3 044	0,081
woj. lubelskie, ogółem:	154 257	95,2	6 534	4,0	1 153	0,71	151	0,093
w tym: sektor prywatny	151 622	97,0	4 058	2,6	614	0,39	75	0,048

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Zmiany strukturalne...*

W okresie 2007–2011 liczba przedsiębiorstw w rejestrze REGON wzrosła zarówno w regionie lubelskim, jak i w całym kraju, przy czym przyrost na Lubelszczyźnie (7%) był wyższy niż w Polsce (5%). Nieco więcej wnosi do analizy struktura tego przyrostu według wielkości podmiotów: liczba mikroprzedsiębiorstw w regionie

⁶ Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, PARP, Warszawa 2011, s. 20.

w analizowanym okresie rosła szybciej (wzrost o 7,1% wobec 4,9% w kraju), jednak wzrost w grupie przedsiębiorstw małych był już nieco niższy (6,5% wobec 7,1%), a w przypadku średnich i dużych firm różnica na niekorzyść województwa była już wyraźna (odpowiednio 1,6% wobec 3,1% i -3,8% wobec 0,4%). Można więc zaobserwować proces dalszego rozdrobnienia działalności gospodarczej względem tendencji ogólnokrajowych.

Warto się zastanowić nad oceną znaczenia struktury wielkościowej przedsiębiorstw dla kreacji miejsc pracy. Według często powielanych opinii sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MiŚP) uważa się za źródło wzrostu zatrudnienia i innowacyjności, wskazując zarazem na ich wysoką adaptacyjność do zmian gospodarczych⁷. Według danych Komisji Europejskiej w latach 2002–2010 85% nowych miejsc pracy netto w UE powstało właśnie w małych i średnich przedsiębiorstwach. Liczba ta jest znacznie wyższa niż udział MiŚP w całkowitym zatrudnieniu, który wynosi 67%⁸. Z tego punktu widzenia rozdrobnienie przedsiębiorstw można byłoby uznać za korzystne. Bardziej wnikliwe badania nie potwierdzają jednak bezpośredniego wpływu wielkości podmiotów gospodarczych na wzrost zatrudnienia. Okazuje się, że negatywna zależność między wielkością przedsiębiorstwa a tworzeniem nowych miejsc pracy zanika, gdy z analizy wyłączy się czynnik wieku przedsiębiorstwa. To nowo powstające przedsiębiorstwa, będące zarazem najczęściej małymi podmiotami, najbardziej przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy i rozwijają się szybciej niż te charakteryzujące się większym stażem⁹. Innymi słowy, decydujący dla kreacji miejsc pracy jest nie udział małych i średnich podmiotów, lecz liczba nowo zakładanych przedsiębiorstw. Nowe stanowiska tworzone w powstających przedsiębiorstwach charakteryzują się również wyższą produktywnością niż te otwierane przez istniejące podmioty¹⁰. W ocenie struktury wielkościowej przedsiębiorstw regionu warto również zwrócić uwagę na fakt, że Lubelszczyzna cechuje się nadreprezentacją mikrofirm, które często są jednoosobową działalnością gospodarczą, a nie małych i średnich przedsiębiorstw, które dysponują większym potencjałem rozwojowym. W teorii ekonomii można wskazać także na silnie ugruntowane poglądy o aktywizacyjnej roli dużych jednostek gospodarczych, które dzięki efektom mnożnikowym przyczyniają się do stymulowania rozwoju mniejszych przedsiębiorstw – poddostawców i kooperantów, oraz do pobudzania konsumpcji¹¹. Można zatem wnioskować, że relatywnie

⁷ Por. np. *ibidem*, s. 5.

⁸ *Male przedsiębiorstwa tworzą 85 proc. nowych miejsc pracy*, Komisja Europejska, Komunikat prasowy, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/20&format=HTML&aged=1&language=PL&guiLanguage=en> (5.07.2012).

⁹ J. Haltiwanger, R. Jarmin, J. Miranda, *Who creates jobs? Small vs. large vs. young*, "NBER Working Paper Series" no. 16300, 2010, s. 30.

¹⁰ L. Foster, J. Haltiwanger, C. Krizan, *Aggregate Productivity Growth: Lessons from Microeconomic Evidence*, University of Chicago Press, Chicago 2001, za: *Zatrudnienie w Polsce 2009. Przedsiębiorczość dla pracy*, red. M. Bukowski, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2010, s. 96.

¹¹ Warto przywołać chociażby koncepcję biegunów wzrostu F. Perroux czy efekty polaryzacji wskazywane m.in. przez G. Myrdala, A.O. Hirschmana, J.R. Boudevilla, L.E. Davina czy J. Paelincka. Zob. więcej:

niska na tle kraju liczba przedsiębiorstw i daleko idące rozdrobnienie działalności gospodarczej nie wpływają korzystnie na poziom aktywności gospodarczej w regionie, w tym również na wielkość zgłaszanego popytu na pracę.

2. Struktura rodzajowa podmiotów gospodarczych

Istotnym aspektem analizy podmiotów gospodarczych z perspektywy ich znaczenia dla poziomu i dynamiki zatrudnienia jest struktura podmiotów gospodarczych, produkcji i zgłaszanego popytu na pracę w przekroju poszczególnych sekcji (gałęzi) gospodarki. Ze względu na dostępność takich analiz¹² rozważania zostaną skoncentrowane na rzadziej podejmowanej kwestii struktury rodzajowej nowo powstających podmiotów gospodarczych. Mogą one dostarczyć informacji o kierunku i tempie przekształceń strukturalnych w gospodarce regionu, które oddziałują na wielkość i rodzaj zgłaszanego popytu na pracę.

Analizę struktury nowych podmiotów¹³ według rodzaju działalności gospodarczej w okresie 2009–2011 przedstawiono na rysunku 1. W regionie lubelskim mniej podmiotów powstało w przetwórstwie przemysłowym, obsłudze rynku nieruchomości, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji czy działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. W pozostałych sekcjach odnotowano zbliżoną lub nieznacznie większą dynamikę nowo zarejestrowanych podmiotów na tle tendencji ogólnokrajowych. Interesujących wniosków dostarcza również analiza innowacyjności nowo powstałych podmiotów gospodarczych zajmujących się przetwórstwem przemysłowym. Okazuje się, że w analizowanym okresie zaledwie 11% utworzonych przedsiębiorstw zajmowało się wyrobem bądź przetwarzaniem produktów wysokiej lub średnio wysokiej techniki, przy czym wynik dla Polski jest tylko nieznacznie wyższy i wynosi 13%¹⁴.

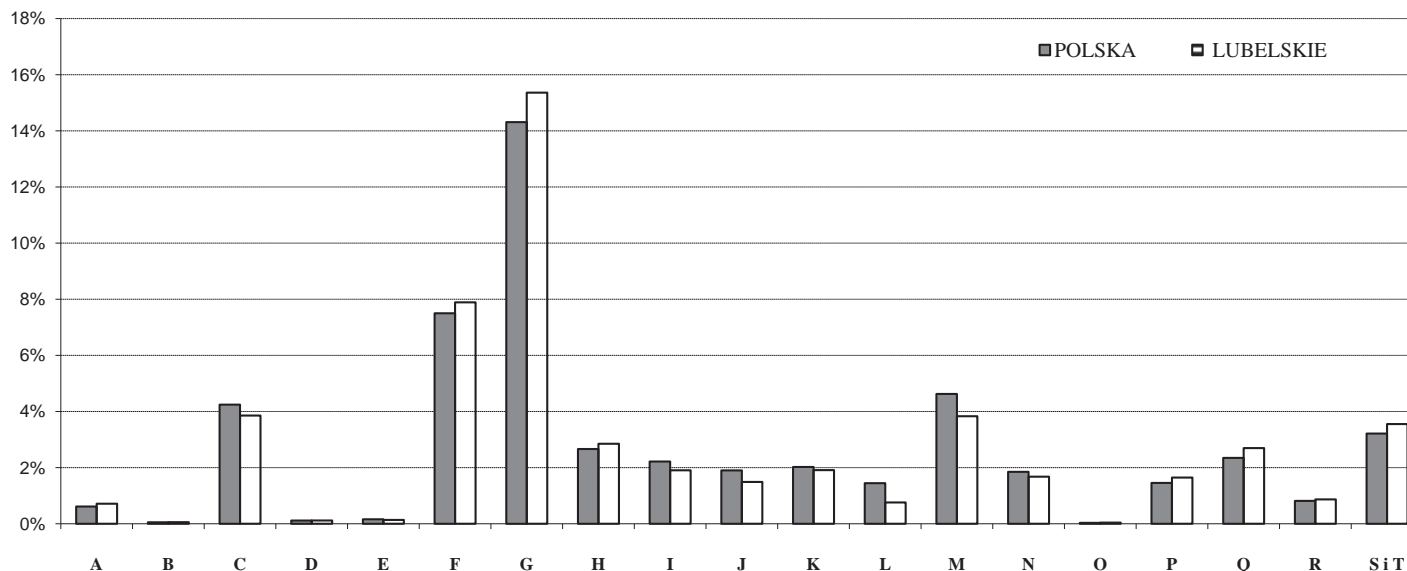

R. Domański, *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1995, s. 153–155; H. Godlewska, *Lokalizacja działalności gospodarczej*, Wydawnictwo WSHiFM, Warszawa 2001, s. 44–45.

¹² Zob. np. *Rynek pracy w województwie lubelskim w latach 2007–2010*, GUS, Lublin 2011. Głównie różnice między strukturą produkcji i popytu na pracę w regionie lubelskim a poziomem ogólnokrajowym dotyczą większego znaczenia sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, oraz mniejszego znaczenia przetwórstwa przemysłowego, budownictwa czy handlu i napraw. Widoczny jest również niższy udział produkcji i pracujących w sekcjach istotnych dla rozwoju nowoczesnej gospodarki: informacji i komunikacji, działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości czy działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

¹³ Tj. podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON.

¹⁴ Źródło: obliczenia własne na podstawie danych BDL GUS oraz klasyfikacji działalności technicznej OECD na podstawie: T. Hatzichronoglou, *Revision of the High-Technology Sector and Product Classification*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, OECD Publishing 1997, s. 6.

Uwagi: Poszczególne litery oznaczają następujące sekcje: A – Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, w tym motocykli; H – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S i T – Pozostała działalność usługowa.

Rysunek 1. Struktura nowo utworzonych podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007 w regionie lubelskim i w Polsce w okresie 2009–2011

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Ocena kierunku i tempa przekształceń struktury rodzajowej podmiotów gospodarczych i popytu na pracę jest raczej niekorzystna. Pozytywnym aspektem jest wzrost znaczenia przemysłu z budownictwem i usług, jednak udział tych sektorów wciąż pozostaje niższy niż w gospodarce krajowej ogółem. Również wkład przemysłu wysokiej techniki czy usług charakteryzujących się wysoką produktywnością pozostaje niewielki. Warto także zauważyć duże znaczenie usług publicznych dla kształtowania się popytu na pracę, co jest typową cechą regionów biedniejszych, charakteryzujących się słabiej rozwiniętym sektorem przedsiębiorstw prywatnych. Mało nowoczesna struktura gospodarcza wpływa niekorzystnie na sytuację na rynku pracy. Zachodzące w gospodarce ciągle procesy realokacji siły roboczej wynikające z wdrażania postępu technicznego powodują, że w dłuższym okresie następuje wypieranie siły roboczej z sektorów przestarzałych, charakteryzujących się niską produktywnością, oraz jej jednoczesna absorpcja w sektorach wysokiej techniki¹⁵. Utrwalenie niedostatecznego tempa kreacji przedsiębiorstw nowoczesnych branż w długim okresie może, przy jednoczesnych procesach delokalizacji mało zaawansowanej produkcji, niekorzystnie oddziaływać na równowagę regionalnego rynku pracy.

3. Inwestycje

Istotnym czynnikiem dla kształtowania się popytu na pracę jest poziom inwestycji przedsiębiorstw. Ich oddziaływanie na wielkość popytu na pracę stanowi ważny element koncepcji keynesistowskiej, a długookresowa przewaga prozatrudnieniowego efektu inwestycji służących wdrożeniu nowych technologii nad efektem wypierania siły roboczej została potwierdzona analizami empirycznymi¹⁶. Istnienia pozytywnego związku między inwestycjami a wzrostem zatrudnienia w Polsce dowodzą również badania ankietowe NBP polskich przedsiębiorstw czy szacunki Guzika¹⁷. Tymczasem w regionie lubelskim wskaźnik inwestycji¹⁸ w okresie 200–2010 był najniższy w kraju, wynosząc przeciętnie 53,4% średniej krajowej. Niewielką aktywność inwestycyjną potwierdzają także badania ankietowe. Okazuje się, że w 2010 r. 47,4% przedsiębiorstw nie realizowało żadnych działań inwestycyjnych, a w sektorze mikroprzedsiębiorstw dotyczyło to 70,1% podmiotów. Dominującymi typami inwestycji była rozbudowa infrastruktury firmy (50,6% firm realizujących inwestycje) i inwestycje w kadry

¹⁵ Por. np. R.G. Ehrenberg, R.S. Smith, *op. cit.*, s. 117. Obszerną prezentację stanowisk teoretycznych na temat następstw postępu technicznego na rynku pracy można znaleźć w: E. Kwiatkowski, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2002, s. 50–57.

¹⁶ R. Layard, *How to Beat Unemployment*, Oxford University Press, 1986, s. 76–80.

¹⁷ *Informacja o kondycji przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kwartale 2011 oraz prognoz na I kwartał 2012*, NBP 2012, s. 16; B. Guzik, *Inwestycje a stopa bezrobocia w województwach Polski*, „*Ekonomista*” 2009, nr 6, s. 699.

¹⁸ Wskaźnik inwestycji otrzymano, przeliczając inwestycje rzeczowe na osobę czynną zawodowo.

(41,8%), natomiast znacznie rzadziej wprowadzano innowacje i modernizowano przestarzałe procesy w firmie (23,6%)¹⁹.

4. Nastroje w sektorze przedsiębiorstw

Wartościowych informacji na temat obecnych i przyszłych zmian na rynku pracy, zwłaszcza w okresie podwyższonej niepewności związanej z następstwami globalnego kryzysu finansowego, mogą dostarczyć badania nastrojów w sektorze przedsiębiorstw. Ogólnym wnioskiem z kilku niezależnych badań ankietowych wydaje się dość duża odporność podmiotów w regionie lubelskim na następstwa spowolnienia gospodarczego²⁰. Choć według deklaracji skutki kryzysu były odczuwalne, to jednak sytuacja większości badanych w roku 2009 nie uległa zmianie, wśród pozostałych przeważały tendencje wzrostowe, a dodatni wynik finansowy odnotowało ponad 80% firm. W roku kolejnym nastroje uległy poprawie: o ile w 2009 r. wpływ kryzysu na swoją działalność jako duży bądź bardzo duży określiło 29% ankietowanych, to w 2010 r. było to o 10 p.p. mniej. Okazuje się także, że w grupie przedsiębiorstw, które tak określiły oddziaływanie kryzysu, prawie 69% osiągnęło na koniec 2009 r. zysk, 24% zanotowało wzrost obrotów, 21,5% zwiększyło nakłady na inwestycje, a 18% zwiększyło zatrudnienie²¹. Stosunkowo dobrą kondycję przedsiębiorstw w regionie potwierdzają również informacje dotyczące zatrudnienia. Badania przeprowadzone w latach 2009–2010 pokazują, że w ponad 80% przedsiębiorstw zatrudnienie w przeciągu ostatnich 12 miesięcy nie uległo zmianie, a ponad ¾ pracodawców uważało stan zatrudnienia w firmie za właściwy²². Podobny wniosek wypływa z analizy danych GUS, według których liczba pracujących w regionie w okresie 2007–2010 wzrosła o 4,3%. Wprawdzie jest to wynik minimalnie słabszy od średniej krajowej, jednak wskazuje na stosunkowo łagodny wpływ spowolnienia gospodarczego na regionalny rynek pracy.

5. Rola kapitału zagranicznego i eksportu

Napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) do województwa lubelskiego jest niewielki. Udział kapitału zagranicznego w PKB regionu wyniósł w 2009 r. 1,6% (15. miejsce), podczas gdy dla kraju – 11,4%. Z kolei spośród ponad 22 tys. przed-

¹⁹ „Lubelski Barometr Gospodarczy. Raporty”, nr 8, WSZiA w Zamościu, Zamość 2011, s. 124–130.

²⁰ *Perspektywy rozwoju przedsiębiorstw z Lubelszczyzny. Studium empiryczne*, red. K. Markowski, Fundacja Nowy Staw, Lublin 2011; K. Kieroń, K. Pogorzelski, *Kierunki rozwoju przedsiębiorstw w województwie lubelskim*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2011; *Europerspektywa. Raport z badań pracodawców*, nr 1–3/3, 2010.

²¹ *Perspektywy rozwoju...*, s. 47–57.

²² Por. K. Kieroń, K. Pogorzelski, *op. cit.*, s. 13.

siębiorstw z kapitałem zagranicznym zarejestrowanych w Polsce tylko 1,4% działało w regionie lubelskim. Co więcej, ich liczba w okresie 2006–2009 zmalała łącznie o 5,3%, podczas gdy w całym kraju wzrosła o blisko jedną piątą. Ocena znaczenia napływu ZIB dla rozwoju gospodarczego, w tym także dla wzrostu popytu na pracę, wzbudza już nieco więcej kontrowersji, a ich ostateczny efekt zależy od wielu czynników. Większość badań wskazuje, że osiągnięcie korzyści jest uwarunkowane formą inwestycji, sektorem, do którego trafiają, otoczeniem instytucjonalnym, a także zdolnością krajowych firm do absorbowania rozwiązań i *know-how*²³. Z perspektywy kształtowania się popytu na pracę pożądane są inwestycje od podstaw, pracochłonne, wzmacniające przyszłą konkurencyjność kraju i nieprowadzące do eliminowania z rynku przedsiębiorstw własnych²⁴. Wydaje się jednak, że tak niski napływ inwestycji bezpośrednich do regionu oznacza utratę szans na wzrost zatrudnienia²⁵.

Kolejną cechą sektora przedsiębiorstw w regionie jest generalnie niewielki zasięg ich działalności. Badania ankietowe wykazały, że działalność gospodarcza połowy z nich nie wykracza poza terytorium powiatu, około jednej czwartej poza obszar województwa, a podmioty o zasięgu międzynarodowym należą do rzadkości. Ponad 93% przedsiębiorców przyznało, że nie eksportuje produktów ani usług. Nawet w przypadku tych, którzy prowadzą działalność eksportową, jej udział w przychodach rzadko przekracza poziom 10%²⁶. Dominacja lokalnego i regionalnego zasięgu działalności również przyczynia się do wolniejszego rozwoju przedsiębiorstw i niskiej dynamiki popytu na pracę.

Zakończenie

Zaprezentowane rozważania dotyczą wprawdzie tylko niektórych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstw, wskazują jednak na niekorzystne oddziaływanie sytuacji w sektorze przedsiębiorstw w regionie lubelskim na wielkość i strukturę popytu na pracę. Do czynników wpływających negatywnie na kreację większej liczby nowych i bardziej wydajnych miejsc pracy należy przede wszystkim zaliczyć niskie nasycenie przedsiębiorczością i nadmierne rozdrobnienie podmiotów gospodarczych, brak wyraźnych symptomów poprawy struktury rodzajowej przedsiębiorstw w kierunku większej wydajności i innowacyjności gospodarki, słabość inwestycyjną podmiotów oraz ich niewielką aktywność eksportową. Z drugiej strony opinie przedsiębiorców

²³ *Zatrudnienie w Polsce 2010. Integracja i globalizacja*, red. M. Bukowski, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2011, s. 107.

²⁴ *Polski rynek pracy wobec integracji europejskiej*, red. S. Borkowska, Wydawnictwo IPISS, Warszawa 2003, s. 85–86.

²⁵ Por. A. Organiściak-Krzykowska, *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu sytuacji na regionalnym rynku pracy*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Folia Oeconomica 268, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.

²⁶ K. Kieroń, K. Pogorzelski, *op. cit.*, s. 9.

zdają się wskazywać na relatywnie wysoką odporność gospodarki regionu na zjawiska kryzysowe w gospodarce.

Bibliografia

1. Borkowska S. (red.), *Polski rynek pracy wobec integracji europejskiej*, Wydawnictwo IPiSS, Warszawa 2003.
2. Bukowski M. (red.), *Zatrudnienie w Polsce 2009. Przedsiębiorczość dla pracy*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2010.
3. Bukowski M. (red.), *Zatrudnienie w Polsce 2010. Integracja i globalizacja*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2011.
4. Domański R., *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1995.
5. Ehrenberg R.G., Smith R.S., *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*, 11th Edition, Prentice Hall, 2009.
6. Godlewska H., *Lokalizacja działalności gospodarczej*, Wydawnictwo WSHiFM, Warszawa 2001.
7. Guzik B., *„Inwestycje a stopa bezrobocia w województwach Polski, „Ekonomista” 2009, nr 6.*
8. Haltiwanger J., Jarmin R., Miranda J., *Who creates jobs? Small vs. large vs. young*, “NBER Working Paper Series” no. 16300, 2010.
9. Hatzichronoglou T., *Revision of the High-Technology Sector and Product Classification*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, OECD Publishing 1997.
10. *Informacja o kondycji przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w IV kwartale 2011 oraz prognoz na I kwartał 2012*, NBP 2012.
11. Kabaj M., *Ekonomia tworzenia i likwidacji miejsc pracy. Dezaktywizacja Polski?*, Wydawnictwo IPiSS, Warszawa 2005.
12. Kieroń K., Pogorzelski K., *Kierunki rozwoju przedsiębiorstw w województwie lubelskim*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2011.
13. Kwiatkowski E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2002.
14. Layard R., *How to Beat Unemployment*, Oxford University Press, 1986.
15. „Lubelski Barometr Gospodarczy. Raporty”, nr 8, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Zamość 2011.
16. *Male przedsiębiorstwa tworzą 85 proc. nowych miejsc pracy*, Komisja Europejska, Komunikat prasowy, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/20&format=HTML&aged=1&language=PL&guiLanguage=en>.
17. Organiściak-Krzykowska A., *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu sytuacji na regionalnym rynku pracy*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Oeconomica 268, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.
18. *Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2011.
19. Rogut A., *Determinanty popytu na pracę w Polsce w okresie transformacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008.
20. *Rynek pracy w województwie lubelskim w latach 2007–2010*, GUS, Lublin 2011.
21. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, 2011 r.*, GUS, Warszawa 2012.
22. www.stat.gov.pl/.

The situation in corporate sector and labor demand in Lublin Voivodeship

The aim of the article is to present selected aspects of the performance of business sector in Lublin Voivodeship, which influence labor demand. The results of the analysis indicate that the situation in business sector has a negative impact on the level and quality of labor demand. In particular, this is the result of a small number of firms in comparison to the rest of the country, especially the relatively small number of medium and large companies, as well as lagging behind in the share of highly productive, innovative startups. Firms' poor investment and export performance also contribute negatively. On the other hand, business sector seems to be resistant to the impact of global financial crisis.